

Ковальова О.М.  
Сумський національний аграрний університет

## ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ

Необхідною умовою успішного функціонування вітчизняного інноваційного підприємництва є наявність розвиненої інноваційної інфраструктури, до функцій якої належить системне управління інноваційним розвитком шляхом формування ефективних зв'язків та співпраці між виробничою, науковою, освітянською та підприємницькою сферами. Формування адекватної інфраструктури інноваційного підприємництва в Україні є однією з найбільш актуальних та невирішених проблем інноваційного розвитку, розв'язання якої забезпечує інтенсифікацію науково-технічної діяльності та трансфер її результатів у виробничу сферу, що сприятиме економічному зростанню країни.

Однією з причин низького рівня інноваційності економіки України є домінування великих підприємств «старопромислових» галузей, які забезпечували економічне зростання за останні роки, у поєднанні з фактичною відсутністю інноваційно активних підприємств у секторі малих і середніх підприємств.

У середньому по країні лише близько 6% промислових малих та близько 16% середніх підприємств є інноваційно активними (наприклад, у Польщі – понад 30%). У даний час використовується незначна частка науково-технічного потенціалу держави, що обумовлено фактичною відсутністю фінансування інноваційних проектів, низьким рівнем правової охорони об'єктів інтелектуальної власності, нестачею коштів у підприємств на одержання зарубіжних патентів, відсутністю сучасних маркетингових досліджень міжнародного ринку технологій.

Ризик неповерненості витрачених на науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи коштів зумовлює низьку активність банків та інших фінансових установ у фінансуванні інноваційної діяльності і, як наслідок, відсутність коштів у малому і середньому підприємстві на реалізацію інноваційних проектів. На відміну від Державного інноваційного фонду, який функціонував в Україні упродовж 1992-1999 рр. і надавав підприємствам довгострокові безвідсоткові позики на реалізацію перспективних проектів, кредити Державної інноваційної компанії для більшості малих інноваційних підприємств є недоступними через високі відсоткові ставки.

Загалом значення інтелектуальної власності недооцінюється у підприємницькому середовищі: 78,9% підприємств сектора малого і середнього підприємства не використовують вітчизняних і 97,6% – міжнародних патентів. Серед підприємств, які впроваджували нові технології для удосконалення продукції або створення нового продукту, 21,1% застосовують вітчизняні, і лише 2,4% міжнародні патенти.

У той же час, зменшення кількості інноваційно активних підприємств, обсягів реалізованої інноваційної продукції, кількості освоєних інноваційних видів продукції, поєднується з позитивною динамікою кількості поданих заявок на видачу патентів, що свідчить про наявність інтелектуального потенціалу, але недостатню його реалізацію.

Нерозвиненість інноваційної інфраструктури та низька її якість зумовлюють високі транзакційні витрати, пов'язані з пошуком інформації про інноваційні розробки та партнерів у сфері комерціалізації технологій і винаходів, захистом прав інтелектуальної власності, несумлінною конкуренцією у цій сфері. Зростають міжрегіональні диспропорції у розміщенні інституційної інфраструктури інноваційної діяльності.

Як наслідок, знижується престижність інтелектуальної праці через значні затрати часу на науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи та відсутність адекватного матеріального заохочення. Незважаючи на високу оцінку якісного складу працівників сфери науки в Україні, відбувається прогресуюче скорочення наукового потенціалу у галузях природничих та технічних наук через внутрішню та зовнішню міграцію кадрів. Частка осіб, зайнятих дослідженнями і розробками в Україні, становить приблизно 0,52% від загальної кількості зайнятих при середньому значенні цього показника для країн ЄС – 1,2%.

Основні природні факторні переваги економічного зростання України, які зумовлюють розвиток сировинних галузей промисловості, близькі до вичерпання, що в перспективі загрожує втратою конкурентних позицій національної економіки, особливо у зв'язку із вступом до СОТ та запровадженням розширеної зони вільної торгівлі з ЄС.

Відсутність мотивації до промислового і комерційного використання об'єктів інтелектуальної власності у секторі малого та середнього підприємництва, недооцінка підприємствами інтелектуального капіталу призводить до спрямування ресурсів фінансової сфери на інвестування підприємств «старопромислових галузей», а не до інноваційно активних підприємств чи науково-дослідних розробок. Так, за даними Держкомстату у частка коштів інвесторів у загальних обсягах фінансування інноваційної діяльності не перевищує 5%. Таким чином, необхідно розробити державну програму щодо створення сприятливих умов для розвитку інноваційного підприємництва в Україні.

Ковальова, О.М. Основні проблеми розвитку інноваційного підприємництва в Україні [Текст] / О.М. Ковальова // Маркетинг інновацій і інновації у маркетингу : збірник тез доповідей VII Міжнародної науково-практичної конференції, 26-28 вересня 2013 р. / Відп. за вип. Ю.М. Гладенко. - Суми : ТОВ "ДД "Папірус", 2013. - С. 132-133.